

Samen opleiden en leren in de leerateliërs

informatiegids 2019-2020

Samen opleiden en leren in de leerateliers

informatiegids 2019-2020

Deelnemende lerarenopleidingen:

Eindhoven School of Education (TU Eindhoven)

Fontys Lerarenopleiding Tilburg (Fontys Hogescholen)

Instituut voor Leraar en School Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)

Radboud Docentenacademie (RU Nijmegen)

Universitaire Lerarenopleiding Tilburg (Tilburg University)

Deelnemende scholen van Ons Middelbaar Onderwijs (OMO):

2College Cobbenhagenlyceum

2College Ruivenmavo

De Nieuwste school

Dr. Mollercollege

Eckartcollege

Elzendaalcollege

Gertrudis Norbertus College

Jacob-Roelandslyceum

Merletcollege

Metameer

Munnikenheide College

Rodenborch-College

SG Were Di

Sint-Janscollege

Sint-Joris College

Sondervick College

Van Maerlantlyceum

Varendonckcollege

Inhoudsopgave

Inleiding	5
2 Opleiden van leraren in leerateliers	6
2.1 Wat is een leeratelier?	6
2.2 Samenstelling leeratelier	7
2.3 Didactische kenmerken van het leeratelier	8
2.4 Didactische elementen van de leeromgeving	9
2.5 De duur van het leeratelier	10
3 De plaats van het leeratelier in de schoolorganisatie	11
4 Structuur en inhoud van de leerateliers	12
4.1 Algemene informatie	12
4.2 Bouwstenen voor de programmalijn	13
4.3 Indeling in 4 periodes met een hoofdthema per periode	14
4.4 Richtlijnen voor de belasting	15
5 Praktische zaken	16

5.1 Planning	16
5.2 Contactpersonen/begeleiders vanuit de lerarenopleidingen en scholen	17
6 Beoordeling	18
6.1 Tussenevaluatie	18
6.2 Beoordeling van de bekwaamheid	18
7 Geraadpleegde bronnen	19
Bijlage 1 Jaarplanning leerateliërs 2019-2020	21

Inleiding

In de leerateliers staat het samen werken en het samen leren centraal. Vijf lerarenopleidingen werken intensief samen met de onderwijspraktijk in het voortgezet onderwijs om aanstaande leraren op te leiden tot innovatie bewaame leraren. Studenten, docenten en opleiders kijken samen vanuit andere perspectieven naar het onderwijs aan jonge mensen. Veel aandacht gaat daarbij uit naar de kwaliteit van het leerproces van de leerling en naar zijn welbevinden.

De scholen van OMO werken in de leerateliers nauw samen met de lerarenopleidingen van de Technische Universiteit Eindhoven, Fontys Hogescholen, Radboud Universiteit, Tilburg University en de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Met elkaar werken we aan de ontwikkeling van de innovatie bekwaamheid van aanstaande leraren, de professionele ontwikkeling van ervaren leraren en aan de ontwikkeling van een leercultuur in scholen. Het leren van de leerlingen is daarbij het overkoepelend perspectief

In deze informatiegids vind je informatie over hoe het leeratelier is vormgegeven en hoe de organisatie ervan is geregeld. Deelnemers aan de leerateliers, betrokkenen uit de scholen en de lerarenopleidingen kunnen lezen hoe het leeratelier voor schooljaar 2019-2020 is ingericht. De meer gedetailleerde beschrijving van het leeratelier in relatie met het curriculum van de opleidingen en de te behalen studiepunten is te vinden in de studiegidsen van de verschillende opleidingen.

2 Opleiden van leraren in leerateliers

2.1 Wat is een leeratelier?

Een leeratelier bestaat uit een groep studenten en leraren die samen willen leren over het leren van leerlingen. Het gaat om een groep zelfsturende (aankomende) professionals. Door samen te werken en te leren ontwikkelen ze een visie op de eigen professionaliteit. Zij krijgen meer zicht op het leren van leerlingen en op hun eigen leren waarbij ze rekening houden met de maatschappelijke context.

Een leeratelier is te beschouwen als een professionele leergemeenschap (PLG). Deze groep houdt zich bezig met het ontwikkelen van onderwijs door te ontwerpen en te onderzoeken. Iedere deelnemer werkt aan een eigen ontwikkeltaak op basis van een persoonlijke leerroute. In de eigen onderwijspraktijk of de stage worden ideeën en plannen verder uitgewerkt en toegepast. Dat kan leiden tot een collectief ontwikkel- of onderzoeksthema.

In enkele informatieve video's is te zien hoe dat werkt:

<https://vimeo.com/254843771>

https://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/a1248_Samen-opleiden-en-leren-in-deleerateliers

https://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/a1273_Een-inkijkje-in-het-leeratelier

Of raadpleeg:

https://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/a1266_Leeratelier-Parel-uit-de-regio

2.2 Samenstelling leeratelier

Een leeratelier is een leeromgeving waarin alle betrokkenen samen leren en werken aan de ontwikkeling van onderwijs. Dat betekent dat deelnemers op een reflectieve, zelfverantwoordelijke en actieve wijze streven naar het beste onderwijs voor hun leerlingen. Studenten die zich voorbereiden op het leraarschap worden in scholen en door collega's gezien als young professionals die veel te bieden hebben. Leraren willen en kunnen hun specifieke expertise inzake onderwijsinnovatie verder ontwikkelen.

In het leeratelier komen docenten, studenten en de atelierbegeleider(s) samen. In elk leeratelier werken studenten van verschillende opleidingen samen. Dit kunnen masterstudenten zijn, die hun opleiding volgen aan een universiteit, en bachelorstudenten in de eindfase van hun hbo-lerarenopleiding.

Elk atelier bestaat uit tenminste drie scholen. Daardoor heeft het leeratelier een schooloverstijgend karakter. Leraren afkomstig van verschillende scholen nemen deel aan het leeratelier. Zij geven op hun scholen verschillende vakken. Daardoor werkt het atelier ook vakoverstijgend.

De scholen fungeren als stageschool voor de deelnemende studenten. De instituutsopleider van de lerarenopleiding van de student die betrokken is bij de stageschool blijft verantwoordelijk voor de coördinatie van de begeleiding en de beoordeling van zijn of haar studenten.

Ieder atelier heeft een atelierbegeleider. Deze is verbonden aan een van de lerarenopleidingen. In 2019-2020 zijn er zes leerateliers actief. De atelierbegeleiders staan ook nauw in verbinding met de Academische Opleidingsscholen van Ons Middelbaar Onderwijs.

¹ Onder voorbehoud van voldoende deelnemers

Leeratelier Den Bosch

Deelnemende scholen:
Sint-Janslyceum, Rodenborch-College, Jacob-Roelandslyceum

Leeratelier Tilburg

Deelnemende scholen:
2College Cobbenhagenlyceum, De Nieuwste School,
2College Ruivenmavo

Leeratelier Noordoost-Brabant

Deelnemende scholen:
Elzendaalcollege, Merletcollege, Metameer

Leeratelier Zuidoost-Brabant

Deelnemende scholen:
SG Were Di, Sondervick College, Varendonck
College

Leeratelier Eindhoven

Deelnemende scholen:
Eckartcollege, Van Maerlantlyceum, Sint-Joris
College

Leeratelier West-Brabant¹

Deelnemende scholen:
Dr. Mollercollege en Norbertus Gertrudis Lyceum

2.3 Didactische kenmerken van het leeratelier

Individualisering van de leerroutes van de deelnemers is een belangrijk kenmerk van de leerateliers. Als deelnemer formuleer je zelf je leer- en ontwikkeldoelen. Door gebruik te maken van elkaars expertise, de know how van samenwerkende lerarenopleidingen, de praktijkkennis en de bronnen uit de school en van de maatschappelijke context wordt het leren van en met elkaar rijk en inspirerend. Het leeratelier vormt zo een leeromgeving waarin alle deelnemers hun professionele identiteit verder ontwikkelen.

Om dit te kunnen bereiken verwachten we van de deelnemers dat zij actief stappen zetten ('agency'). We vragen een innovatieve houding. We stimuleren deelnemers dat ze laten zien dat ze leren van praktijk en theorie. Dat gebeurt onder andere door het genereren van nieuwe ideeën, onderwijs te creëren, te ontwikkelen en toe te passen in de eigen onderwijspraktijk.

Didactische principes:

- De vormgeving van een eigen leerroute door de deelnemers is leidend.
- Daarbij sluiten we aan bij de drie basisbehoeften van de lerende:
 - (1) autonomie (eigen route en eigen keuzes daarbinnen),
 - (2) verbondenheid / relatie (te leren van elkaar),
 - (3) competentie-ontwikkeling (dialogo, leersituaties, groei²) daar draait het om in het leeratelier.

²Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). *Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. Contemporary Educational Psychology, 25*, 54-67.

2.4 Didactische elementen van de leeromgeving³ :

1. *Als deelnemer lever je zelf input voor je persoonlijke leertraject.*
2. *Vanuit het perspectief van het leren van leerlingen en je eigen leren als professional stel je leervragen/-doelen op die richting geven aan jouw persoonlijke traject.*
3. *Passend bij je eigen leervragen/leerdoelen onderneem je gevarieerde leeractiviteiten.*
4. *De peers uit het leeratelier helpen je bij het aandragen van en uitdagen tot het formuleren van leervragen/-doelen en het ondernemen van leeractiviteiten.*
5. *De meer ervaren deelnemers zijn een model voor de andere deelnemers (In de wijze waarop ze in het atelier opereren en in hun eigen werk "leven ze voor" en verantwoordend ze hun handelen).*
6. *Door onderwijs te verzorgen, begeleiden, ontwerpen en onderzoeken werk je als student aan authentieke beroepstaken in authentieke contexten. Zo ontwikkel je (vak)didactische en pedagogische expertise die van belang zijn voor het beroep van leraar.*
7. *Als deelnemers voeren jullie met elkaar reflectieve dialogen. Op basis daarvan geef je betekenis aan ervaringen omdat dat essentieel is voor de transformatie van een werkervaring naar een leerervaring en voor de ontwikkeling van een professionele identiteit.*
8. *Als deelnemer documenteer je jouw leerproces in een leerdocument dat je deelt met de andere deelnemers (en in de opleidingen kunt inzetten bij de beoordeling).*
9. *Tijdens atelierdagen wisselen de deelnemers van de verschillende leerateliers ervaringen uit, verzorgen presentaties etc. en doen nieuwe expertise op etc.*

³ Swinkels, M., Koopman, M., & Beijaard, D. (2013). Student teachers' development of learning-focused conceptions. *Teaching and Teacher Education*, 34(1), 26-37.

2.5 De duur van het leeratelier

Iedereen die deelneemt in het leeratelier is gedurende het hele schooljaar verbonden aan het leeratelier. Iedere dinsdagochtend vindt in principe van 9.00 uur tot 12.00 uur de atelierbijeenkomst plaats om ervaringen uit te wisselen, voortgang te bespreken, nieuwe vragen op te werpen en nieuwe activiteiten te plannen. Waar het atelier bij elkaar komt en wat er precies gaat plaatsvinden, dat bepalen de deelnemers zelf.

Vijf keer per jaar zijn er de zogenaamde atelierdagen. Die duren van 9.00 uur tot 16.00 uur en zijn bestemd voor alle ateliers samen. Dan vinden activiteiten plaats die het leeratelier overstijgen. Ze zullen worden benut voor onder meer kennisdeling, uitwisselen van ervaringen en workshops.

Voor de planning zie bijlage 1.

3 De plaats van het leeratelier in de schoolorganisatie

Het leeratelier is een leergemeenschap die verbonden is met de school als lerende gemeenschap. Het is belangrijk dat hetgeen er in de leerateliers plaatsvindt wordt afgestemd op en aansluit bij de ontwikkelingen die binnen de scholen plaatsvinden op gebied van onderwijsontwikkeling, praktijkonderzoek en professionalisering. Daarom is het zinvol dat er geregeld contact plaatsvindt tussen de deelnemers van het leeratelier en de personen die zich op de scholen met schoolontwikkeling bezighouden. Het gaat dan om:

- Een lid/ leden van de schoolleiding
- Schoolopleider
- Coördinator onderzoek
- AOS-programmadirecteur

Om dat contact te bewerkstelligen zullen zij uitgenodigd worden voor de atelierdagen (zie planning in bijlage 1). Bij de laatste atelierdag is hun aanwezigheid nadrukkelijk gewenst om de verworvenheden van het leeratelier te kunnen delen. Er vindt gedurende het schooljaar twee keer een dialoogsessie plaats voor de atelierdeelnemers samen met de betrokkenen uit de scholen. Deze dialoogsessies zijn voorzien na periode 1 en periode 3 en worden geëntameerd door de schoolleidingen van de betreffende scholen.

4 Structuur en inhoud van de leerateliers

4.1 Algemene informatie

Het studiejaar is verdeeld in vier periodes.

De opeenvolgende vier periodes hebben ieder een globaal thema met steeds als kern:

het leren van de leerling:

1. Introductie en oriëntatie op samen leren en ontwikkelen en ontwerpen;
2. Samen leren ontwikkelen en ontwerpen;
3. Onderzoek en ontwerp, samenwerkend leren en innoveren;
4. Vervolg onderzoek en ontwerp en verdere vormgeving aan gepersonaliseerd leren.

Voor het leren in het leeratelier benutten we naast de verschillen in de context van scholen en de opleidingsinstituten ook de inbreng van maatschappelijke instellingen of het bedrijfsleven. Op die manier wordt de ontwikkeling vanuit een breed perspectief gestimuleerd en ondersteund, omdat iedere omgeving uitnodigt tot interessante activiteiten.

Activiteiten op school en in de schoolomgeving

- Leren en werken in een uitdagende en gevarieerde onderwijspraktijk
- Begeleiding op het persoonlijke leerproces

Activiteiten van het leeratelier

Samen op zoek naar het opbouwen, vergroten en verbreden van je professionaliteit door:

- Leren in een sfeer van gelijkwaardigheid en vertrouwen
- Wederzijdse afhankelijkheid
- Dialoog en interactie
- Samenwerken met de omgeving

Atelierdagen

Iedere periode start met een atelierdag. Periode 4 wordt afgesloten met een atelierdag. Ingrediënten van de atelierdagen:

- Inspiratie en nieuwe inzichten bieden
- Theoretische kaders aanreiken
- Aanzetten tot verdieping
- Grenzen verleggen
- Bovenschoolse ontmoeting en uitwisseling stimuleren
- Presentatie van leeropbrengsten en ervaringen

4.2 Bouwstenen voor de programmalijn

Het leidend beginsel van de programmalijn is het leren van de leerling. Vanuit dat beginsel werken we in het ateliertraject vanuit de volgende perspectieven:

- Ontwikkelen van een professionele identiteit
- Vakinhoud/vakdidactiek
- Onderwijskunde en pedagogiek
- Onderzoek
- Ontwerp

Ontwerpen en onderzoeken willen we zoveel als mogelijk met elkaar verbinden: op basis van onderzoek formuleren we ontwerpprincipes, we gaan ontwerpen, vervolgens het ontwerp uitvoeren om daarna de werking van het ontwerp kritisch te onderzoeken.

4.3 Indeling in 4 periodes met een hoofdthema per periode

Periode 1:

Oriënteren op het leren van leerlingen

- Kennismaking met de werkwijze van het atelier
- Kennismaking met de deelnemers uit het atelierperiode

- Kennismaking met de leerlingen, met de school en met het onderwijs

- Uitstippelen persoonlijke leerroutes i.s.m. wpb, so, io en leidinggevende

Periode 2:

Ontwerpen van innovatief onderwijs

- Ontwerpen van lessenserie volgens criteria die voortkomen uit proces periode 1
- Gekoppeld aan persoonlijk leerdoel van de deelnemer en onderwijskundige vraag van de school
- Bij voorkeur in duo's

- Kennismaking met innovatieve onderwijsconcepten en didactische principes;
- Kennismaking met de omgeving

- Uitproberen van lesontwerp
- Reflectie op het ontwerp en de persoonlijke leerroute

Periode 3

Onderzoek en ontwerp

- Opzetten en uitwerken van een ontwerponderzoek
- Gericht op innovatief onderwijs
- Gekoppeld aan persoonlijke visie en leerdoelen
- Gekoppeld aan onderwijskundige visie/ ontwerpopdracht van de school
- Combineren van leerervaringen en theoretische concepten uit periode 1 en 2

- Bewustwording van eigen onderwijskundige visie
- Bewustwording van professionele identiteit

Periode 4

Onderzoek en ontwerp

- Uitvoeren, reflecteren, beschrijven en presenteren van het ontwerponderzoek (zie 3)

- Combineren van leerervaringen en theoretische concepten uit periode 1 tot en met 3

- Bewustwording van en handelen volgens eigen onderwijskundige visie
- Bewustwording en ontwikkeling van professionele identiteit

4.4 Richtlijnen voor de belasting

Voor de studenten valt deelname aan de leerateliers binnen de onderwijs- en examenreglementen (OER) van de opleidingen waar ze ingeschreven zijn. De studeerbaarheid wordt bewaakt in overleg met de examencommissies van de betreffende opleidingen.

Voor deelname aan de atelierochtenden en de atelieldagen gaan we uit van 160 klokuren.

Voor onderzoek door de studenten gelden wat betreft studiebelasting en criteria de richtlijnen van de eigen opleiding. De specifieke richtlijnen zijn bij de opleidingen verkrijgbaar.

Deelnemende docenten die in het kader van het leeratelier onderzoek doen worden hiervoor apart gefaciliteerd volgens afspraken binnen de eigen school /AOS.

Deelname aan het leeratelier leidt tot een certificaat.

5 Praktische zaken

5.1 Planning

De atelierbijeenkomsten vinden steeds plaats op de dinsdag. In totaal zijn er 30 atelierochtenden ingepland en 5 atelierdagen. Ze duren respectievelijk 3 en 6 uur.

Bijlage 1 geeft een gedetailleerd overzicht van de geplande bijeenkomsten

5.2 Contactpersonen/begeleiders vanuit de lerarenopleidingen en scholen

Leerateliers	Leerateliërbegeleider	Schoolopleiders	Coördinator onderzoek	Lid schoolleiding	Contactpersoon lero	Contactpersoon AOS
Tilburg 2College Cobbenhagen-lyceum De Nieuwste School Ruivenmavo	Corry Kocken	Vera van Tiem Monique Louwman Huub Schooneveld	Arjan Jovanovics Caecile van Gorp Bram Paulissen	Ronald Verschuren Marieke van den Hurk Lian Derks	Wendy den Teuling (FLOT) Jeroen Imants (RDA) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Régie Driessen
Den Bosch Sint-Janslyceum Jacob-Roelandslyceum Rodenborch-College	Stef Siepel	Saskia Schimmel Dorieke Swinkels Yvonne Herrings	Olivier Boas Simon van Kordelaar Robert-Jan Lantaff	Jean Wiertz Marieke Bittner Marjo van IJzendoorn	Susanne Smulders (FLOT) Jeroen Imants (RDA) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Régie Driessen
Zuid Oost Brabant SG Were Di Varendonck College Sondervick College	Annemieke Vennix	Gerrie van der Linden Claudia Kusters Bas van den Biggelaar	Hélène Verhappen Eva Tolhoek Marcel van de Wal	Sietse Hoogeboom Monique van Roosmalen	Chantal de Koster (FLOT) Jeroen Imants (RDA) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Corry Kocken
Eindhoven Van Maerlantlyceum Eckartcollege Sint Joriscollège	Ton van Amelsfort	Connie Schleipen John van der Kant Walter Savelkoul	Hanneke Banine John van der Kant Janneke Sleenhof	Tim Strik Claire Arts Peter van den Einde	Chantal de Koster/ Fûlya Kayaalp (FLOT) Jeroen Imants /Harry Havekes (RDA) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Corry Kocken
ElzendaalCollege Merletcollege Metameer		Sjoerd Nijenhuis Manuela Specht Marianne Bouwhuis	Theo de Rouw Joep Gilissen	Jacques Marsmans Willem van den Kieboom Berita Cornelissen	Jos Trimpe (HAN) Harry Havekes (RDA) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Corry Kocken
AOS West Dr. Mollercollege Norbertus Gertrudis Lyceum	Martijn van Schaijk ⁴	Ton Verkerk Patrick Wils		Kees Maas	Judith Stappers (FLOT) Marije van Amelsvoort (TiU) Annemieke Vennix (ESoE)	Eveline van Hoppe

⁴Martijn van Schaijk treedt voor alle FLOT-studenten in de leerateliers op als procesbegeleider voor OPH en VDO

6 Beoordeling

6.1 Tussenevaluatie

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de beoordelingscriteria van de opleiding waar de student vandaan komt. Het leeratelier volgt de beoordelingssystematiek van de opleidingen.

Voor alle deelnemende universitaire studenten geldt dat fase 2 van de opleiding wordt afgesloten met een formele beoordeling, mede op basis van het portfolio van de student. Bij de Radboud Docenten Academie wordt fase 1 ook afgesloten met een formele beoordeling.

6.2 Beoordeling van de bekwaamheid

De eindbeoordeling van de studie tot startbewame leraar ligt bij de opleiding waar de student staat ingeschreven.

7 Geraadpleegde bronnen

- Aarts, R., & Mathijssen, I. (2014). *Praktijkonderzoek in de school: kwaliteit en dilemma's*. Script! Tilburg: Ons Middelbaar Onderwijs. Geraadpleegd op: http://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/CSearch.aarts/a1090_Praktijkonderzoek-in-de-school-kwaliteit-en-dilemma's.
- Akker, J. van den, Gravemeijer, K., McKenny, S., & Nieveen, N. (Eds.) (2006). *Educational design research*. London, New York: Routledge.
- Andriessen, D. (2014). *Praktisch relevant en methodisch grondig? Dimensies van onderzoek in het HBO*. Openbare les. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Bakx, A., Bakker, A., Koopman, M., & Beijaard, D. (2016). Boundary crossing by science teachers in a PhD program. *Teaching and Teacher Education*, 60, 76-87.
- Beijaard, D., *De leraar van morgen* (2019). Eindhoven: Eindhoven University of Technology
- Bergen, T., Melief, K., Beijaard, D., Buitink, J., Meijer, P., & Veen, K. van (2009). *Perspectieven op samen leraren opleiden*. Apeldoorn: Garant.
- Bolhuis, J., & Kools, Q. (Red.) (2012). *Praktijkonderzoek als professionele leerstrategie in onderwijs en opleiding*. Tilburg: Fontys Hogescholen.
- Hulsker, J., & Taconis, R. (2014). *Een equilibrium in de academische opleidingsschool*. Script! Tilburg: Ons Middelbaar Onderwijs. Geraadpleegd op: http://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/CSearch.Taconis/a1098_Een-equilibrium-in-de-academische-opleidingsschool.
- Hulsker J., & Imants, J. (2014). *Ontwikkeling van Academische Opleidingsscholen in scenario's*. Script! Tilburg: Ons Middelbaar Onderwijs. Geraadpleegd op: http://www.script-onderzoek.nl/script-onderzoek/CSearch.Hulsker/a1097_Ontwikkeling-van-Academische-Opleidingsscholen-in-scenario.
- Koster, B., Béneker, T., Kools, Q., & Joosten-ten Brinke, D. (2015). 'Ik heb nieuwe inzichten opgedaan' De betekenis van kenniskringen voor de professionele ontwikkeling van lerarenopleiders. *Tijdschrift voor lerarenopleiders* 36 (1), pp 29-42.
- Meijer, P., Meijrink, J., Lockhorst, D., Oolbakkink-Marchand, H. (2010). (Leren) onderzoeken door docenten voortgezet onderwijs. *Pedagogische Studiën*, 87(4), 232-252.
- Ons Middelbaar Onderwijs (2017). *Koers 2023*. Ons Middelbaar Onderwijs: Tilburg. Geraadpleegd op: www.omo.nl.
- Projectgroep Leerateliers (2016-a). *Studiegids Leerateliers 2016-2017*. Interne publicatie. Tilburg: Ons Middelbaar Onderwijs.

Projectgroep Leerateliers (2016-b). Uitgangspunten Leerateliers 2016-2017. Interne publicatie. Tilburg: Ons Middelbaar Onderwijs.

Ros, A., Amsing, M., Beek, A. ter, Beek, S., Hessing, R., Timmermans, M., & Vermeulen, M. (2013). Gebruik van onderwijsonderzoek door scholen. Onderzoek naar de invloed van praktijkgericht onderzoek op schoolontwikkeling. Den Bosch: KPC-Groep.

Ros, A., Steen, J. van der, & Timmermans, M. (2017). De waarde van de Academische Opleidingschool. NRO-rapport (dossiernummer: 405-15-721).

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.

Swinkels, M., Koopman, M., & Beijaard, D. (2013). Student teachers' development of learning-focused conceptions. *Teaching and Teacher Education*, 34, 26-37.

Thurlings, M.C.G., Evers, A., & Vermeulen, M. (2015). Towards a model of explaining teachers' innovative behavior. *Review of Educational Research*, 85(3), 403-471

Vähäsantanen, K. (2015). Professional agency in the stream of change: Understanding educational change and teachers' professional identities. *Teaching and Teacher Education*, 47, 1-12.

Vrijnsen-de Corte, M.C.W. (2012). Researching the teacher-researcher: Practice-based research in Dutch professional development schools. Proefschrift. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven.

Bijlage 1 Jaarplanning leerateliers 2019-2020

	Bijeenkomsten leeratelier	Atelierdagen	Overleg atelierbegeleiders	Overleg Regiegroep
WEEK Kalender/ schoolweek	In principe wekelijks op dinsdagmorgen			
34/1 19-08-19	Introductie studenten in de school conform regulier introductieprogramma		20-08-2019 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + pd's + Karin	
37/4 09-09-19		10-09-2019 atelierdag 1		
38/5 16-09-19	Werken in het leeratelier		17-09-2019 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + Karin	
41/8 07-10-19	idem		08-10-2019 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + pd's + Karin	
42 14-10-19	Herfstvakantie			
44/10 28-10-20	idem			29-10-2019 15.00 uur OMO-bureau (onder voorbehoud) Regiegroep
45/11 04-11-19	idem	05-11-2019 atelierdag 2		
46/12 11-11-19	idem		12-11-2019 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + Karin	
51/17 16-12-19	idem		17-12-2019 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + pd's + Karin	

	Bijeenkomsten leeratelier	Atelierdagen	Overleg atelierbegeleiders	Overleg Regiegroep
52 23-12-19 1 30-12-20	Kerstvakantie			
3/19 13-01-20	Idem			14-01-2020 15.00 uur OMO-bureau Regiegroep (onder voorbehoud)
4/20 20-01-20		21-01-2020 Atelierdag 3		
5/21 27-01-20	idem		28-01-2020 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + Karin	
24-02-20	Voorjaarsvakantie			
13/28 23-03-20	idem		24-03-2020 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + pd's + Karin	
15/30 06-04-20	Idem			07-04-2020 15.00 uur OMO-bureau Regiegroep (onder voorbehoud)
16/31 13-04-20		14-04-2020 Atelierdag 4		

	Bijeenkomsten leeratelier	Atelierdagen	Overleg atelierbegeleiders	Overleg Regiegroep
17 20-04-20 18 27-04-20	Meivakantie			
19/32 04-05-20	idem		7-05-2020 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + Karin	
21/34 18-05-20	idem		19-05-2020 13.00 uur OMO-bureau Atelierbegeleiders + pd's + Karin	
24/37 08-06-20	idem	09-06-2020 Atelierdag 5		
25/38 15-06-20	idem		16-06-2020 13.00 OMO-bureau Atelierbegeleiders + Karin	
26/39 22-06-20	idem			23-06-2020 15.00 uur OMO-bureau Regiegroep (onder voorbehoud)
29 13-07-20	Start zomervakantie			

**In 2019-2020 komen 3 bijeenkomsten met afgevaardigden van de examencommissies van de participerende opleidingen.*